

3. »Mladost.« Koroška povest. Češki spisala Gabriijela Preissova. Po rokopisu poslovenil Ant. Dermôta. S sliko pisateljice iz zadnjega časa in kratkim življenjepisom. Povest je posvečena ljubljanskemu županu. Izvirnik menda izide hkrati s prevodom, ki izide dne 15. jan. v 82./83. snopiču »Slov. knjižnice«. Obsegal bo okoli 12 tiskanih pol.

4. »Kažipot po Primorskem.« Točen imenik vseh oblastnij, trgovcev, obrtnikov, rokodelcev itd. Izide kot brezplačna priloga »Soče« za božič. V razprodaji 60 kr. broširan, 1 gld. pa lično vezan.

O »pesnikovanju« »jezikoslovčuje« Fr. I. Velečenjeni naš pesnik Aškerc je predlagal v 12. številki lanskega letnika »Ljubljanskega Zvona«, naj bi vendar pustili besedo »pesnikujem« in bi rajši rabili glagol »pesnim«, češ, »pesnikujem« je neroden izraz, ki nam nehoti vriva misel, kakor da bi vsi pesniki »pesni-kovali«, »pesnim« pa da je glagol, pravilno izpeljan od samostalnika »pesen«, kakor češki »básnim« od »básen«.

Kdo ne ve, da je v različnih jezikih mnogim besedam kumoval pesniški genij, ki jih je ustvaril v vzvišenem govoru, a polagoma so postale splošna lastnina narodova! Aškerc je vreden, da sprejmemo v občestvo domačega besedišča besede, katerim je on boter, da

»ne zapusti nobeden ga v ti sili,
molče besedo vsak si vzame«. (Krst pri Savici.)

Saj so mu vendar novejši pesniki tako radi sledili celo tja v daljnji orijent in sicer na divjem pegazu; zakaj bi se besed njegovih branili?

Res, da je takrat deloval Aškerc kot pesniški genij po svojih otrocih, svojih umotvorih ter vplival na svoje posnemavce z elementarno silo, ki prevzame naše srce in nas vleče za seboj z neodoljivo močjo — v tem slučaju pa je besedi »pesniti« samo kum in s svojim predlogom se obrača na naš hladni razum! Ali bo njegov trezni, premišljeni nasvet ukrotil naše filološke strasti, kakor je zmagal domišljijo naših mladih pesnikov ter jih zvabil v bajno-zanimivi vzhod?

Boj med vnetim pesnikom in trmastim znanstvenikom, ki sta oba v isti osebi, je skoro nemožen; kajti nedostaja jima glavnega pogoja za tak boj, namreč pogoja: arma sunt paria; išoč pripravnega torišča, kličeta i pesnik i znanstvenik z Arhimedom: »Dajte mi kraj, odkoder naj primem nasprotnika!« V takem položaju pa se moreta ali brez boja le onemoglo sovražno gledati ali pa se v krvavem poboju neusmiljeno raztrgata, ker si drug drugemu ne znata izpodbiti ali parirati udarcev.

Zato bi naj volil Aškerc drugo pot, če hoče uveljaviti svoje besede: vti-hotapi naj jih v svojih umotvorih! V njegove sladčice zavitim besedam se bomo brž privadili, z njegovimi sladčicami vred se nam bodo njegove novinke celo priljubile.

Aškercu besedotvorniku pa moramo nekoliko ugovarjati.

Med izmišljenim glagolom »pesniti« in glagolom »pesnikovati« se sicer res takoj čuti razlika v pomenu.

»Pesniti« bi bil izimenski glagol četrte vrste kakor čutiti, deliti, govoriti, graditi itd., ali po šesti vrsti: bojevati, kupovati, obedovati itd. »Pesniti« bi torej pomenilo pesen zlagati, kakor pomenijo oni glagoli po vrsti: čut imeti, dele delati, govor govoriti, grad (ograjo) delati, boj biti, kup pogajati, obed imeti itd.;

vsi ti glagoli pomenijo: s tem se baš baviti, kar izraža korenski zlog, torej trajnost dejanja, aktualnega dejstva.

»Pesnikovati« je tudi, izimensko tvorjen glagol šeste vrste, izpeljan iz samostalnika »pesnik«, kakor so po isti vrsti napravljeni: banovati, gospodovati, kmetovati, kraljevati, kupčevati, pisateljevati, skopovati, učiteljevati, župnikovati, ali pa po četrti vrsti: čebelariti, bosopetiti, kozariti, ribariti, sedlariti; ti glagoli značijo zaporedoma: ban biti, gospod biti itd. — to se pravi: pomenijo stan onih oseb, ki jih imenuje koren. Nikakor ne mislimo n. pr. pri glagolu kraljevati, da opravlja baš zdaj kralj kako kraljevo dejanje, pri glagolu kmetovati, da opravlja kmet baš zdaj kako kmetiško delo; hočemo samo reči, da imata kralj in kmet dolžnost, navado, zmožnost takih del. S temi glagoli torej ne mislimo dejanja, aktualnih dejstev, ampak stan, stanje, potencialna dejstva ali dispozicije. Trajnost teh glagolov je čisto drugačna nego onih.

Ta razlika v njih pomenu izvira od razmerja, ki ga izražajo: glagoli čutiti itd. so izimenski v razmerju različnih dopolnil, zlasti tožilniških, glagoli banovati itd. pa v razmerju osebkov: čut imeti (4. sklon), ban biti (1. sklon).

Aškerc je sedel pred Ganglovim Prešernom ter zroč vanj vprašal sam sebe: »S katerim predmetom se bavi njega pesniški duh?« Razvidno je, da pri tem vprašanju ni misliti na pesniški stan ali značaj; torej se tudi ne bi moglo vprašati z glagolom po tipu: banovati, torej ne: »Kaj pesnikuje zdaj pesnik?« marveč vprašati bi se moralo z glagolom po tipu: čutiti, torej: »Kaj pesni zdaj pesnik?«

To naše modrovanje bi bilo neovržno, če bi glagol »pesnikovati« spadal popolnoma v vrsto glagolov liki banovati, kozariti itd., če bi sploh vsi glagoli, izpeljani od osebnih imen, pomenili le stan, značaj, potenco; toda to ni tako. Besedi »pesniti« n. pr. ste kumovali Vi, vcespoštovani gospod Aškerc, in to kumovanje vendar ni Vaš stan, značaj, marveč je bilo le posamezno dejanje Vaše; prorokovati ne pomeni samo = prorok biti — tega pomena ta glagol menda sploh nima več — ampak enkratno trajno dejanje; bogovati = bog biti, pa tudi = vedeževati ali ugibati; moževati = ponosen biti, pa tudi: resno se posvetovati (župan možuje s sosesčani; prim. Pleteršnikov slovar); po četrti vrsti: gospodariti = gospodar biti, pa tudi o posebnem slučaju: sovražniki so tu strašno gospodarili, kuga tu gospodari (Plet.); nemčevati, nemškovati in nemškutariti tudi ne pomenijo: Nemec, nemškutar biti; zlasti zadnji glagol se lahko v Ljubljani po ulicah tako-le rabi: »Čujte jih, kako nemškutarijo!«

Tem glagolom, ki značijo navadno durativnost ali iterativnost, pripada pač tudi glagol »pesnikovati«, in ne more se mu prigovarjati.

Sicer pa i jaz čutim nekoliko neprikladnosti tega glagola v vprašanju: »Kaj pač zdaj pesnikuje pesnik?« Menda je glagol preveč iterativen, premalo durativen za ta slučaj; tudi me spominja preveč vnanjosti pesniškega stvarjanja, premalo pomeni dušno gibanje, baš kakor »pisateljevati«; morda bi v onem slučaju lahko rekli: »Kaj si pač umišlja, kaj snuje zdaj njegov pesniški duh?«

Mnogokrat se pa da rabiti glagol »peti« za »pesnikovati« . . .

Toda kako ste zapeli Vi takrat v vvodu »epskih in lirskih poezij?«

»Moja muza ni mehkužna, bledolična gospodična — Črnogorka je, Špartanka.«

S tako krepkimi devami pa se jaz ne poskušam in zato rajši sklenem za to pot svoje jezikoslovčevanje o Vašem pesnikovanju.